

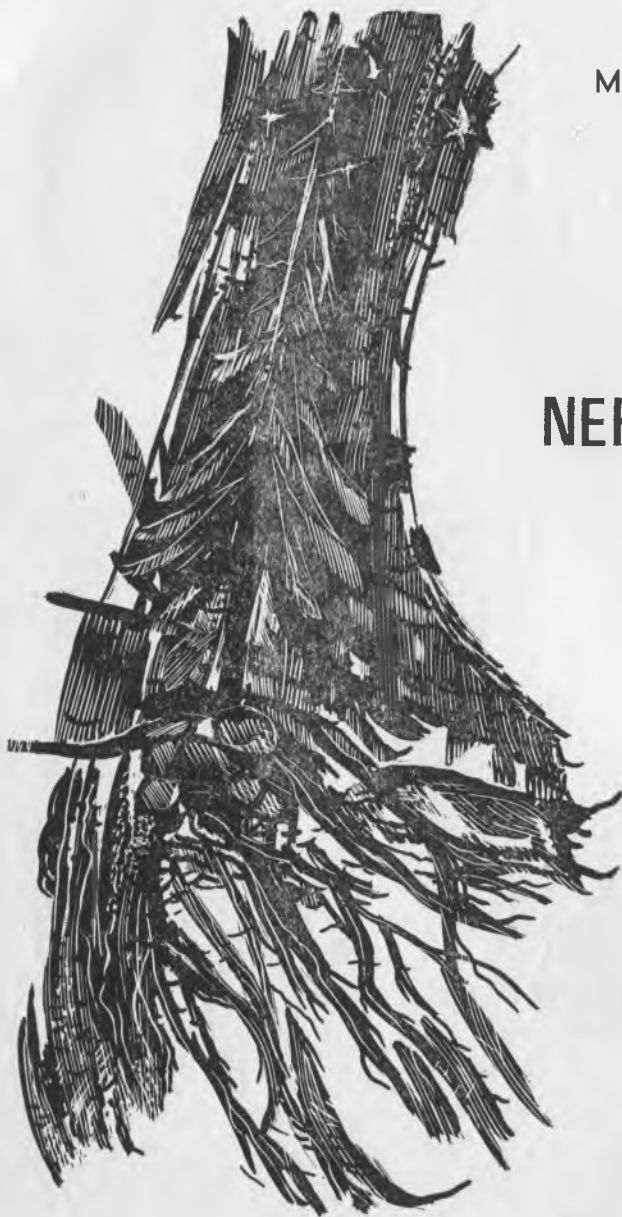
Mykolas Viltis

**NEPARAŠYTI
LAIŠKAI**

DF

MYKOLAS VILTIS

NEPARAŠYTI LAIŠKAI

EILĖRAŠČIAI

828.2

Vi-162

*Skiriu tiems, kurių atminimas ir kapai išniekinti
— kad jie nemirtų mūsų širdyse.*

A u t o r i u s

Išleido American Foundation for Lithuanian Research, Inc.
(Į Laisvę Fondo leidinys Nr. 6)

Viršelis ir piešiniai Pauliaus Jurkaus

Spausdinta Pranciškonų spaustuvėje Brooklyn, N. Y.

1966, Lietuvių Tautos sukilimo 25 metų sukaktyje.

PANEMUNĖSE ŽYDI PIEVOS

PANEMUNĖSE žydi pievos kvapnios,
Ažuolai šešėliais mėlynais jas dengia.
Skamba sena kalba raibuliuojančiose pievose,
Ir upės skardena lankomis . . .

Žydi pievos margos,
Renkasi pulkai panemunėmis
Iš vakarų parnešti pergales . . .

Panemunėse žydi krauju pažliugusios pievos,
Laisvės vėjai šiurena lūpas žiedų,
Supasi viršūnėse nuliūdusių ažuolų,
Prisikėlimą sapnuodami.

**kritisų
partizanų
testamentai**

MES nesuspėjome išmukti
Savo dar negimusiems vaikams
Jaunų, neišpasakotų troškimų surašyti . . .

Tik mūsų jaunas kraujas
Sunkiasi pro merdinčią žemę
Per kartų kartas
Į gimusias ir gimsiančias širdis.

MIRTIS PAMIŠKĒJE

PASISLĒPĒ mūsu namai skarotose eglēse,
Tankūs eglīnai gieda jiems pasakas amžinas.
Upēs teka vēsios per mano eglīnus,
Leipsta man širdis iš graudulio baisaus.

Girdėjau, už eglīno esą nuostabūs pasauliai,
Bet aš palikau čia, kaip eglės paliko,
Kaip mano dienos po skarotomis eglēmīs.
Upēmīs vēsiai tekant, aš vis ilgējausi . . .
Saldu tik, kad likau amžiams po sava skarota egle . . .

AVIETYNAI

IŠ GARBANOTŲ ąžuolų viršūnių
Mačiau ateities slėnių laimę . . .
Avietynų garbanose svajojau per dienas . . .

Mirė visos mano pasakos, visi sapnai žieduose,
Užmirštas mano kapas po tamsiais ąžuolais.
Kvapnūs avietynai siekia mano mirusios širdies.
Kuri pilna jaunystės nukankintų svajonių . . .

Savo krauju maitinu tas pasakas,
Gaivinu amžinus miškų kapus,
Kuriuose vėl auga gerbėti ąžuolai,
Atželia vešlūs avietynai,
Tik ne mano nesulauktiems vaikams . . .

MIRTIS NETOLI TĖVIŠKĖS SODYBOS

MIRIAU ant raudančios rudens žolės
Ir sapnuose kasnakt einu namolei,
Kur mirštantis sodas šiurena
Savo graudumu neišpasakytu.

Kai rudens dienos graudžiai dvelkia,
Galvoju apie gegužinių naktis . . .
Lapai krinta ir krinta, kaip rudens dovanos,
Apkrinta jie ir mano kapą sunkia užmarštimi
Ir savo rudu graudumu . . .

JAUNESNYSIS BROLIS

KODEL gi tos tvaskančios vasaros naktys neleidžia man ilsėtis?
— Anapus Nemuno ir šiapus virbuliuoja dainos .
Zuikučiai glaudžiasi vilnijančiuose rugių laukuose . . .

Yra kažkur ilgų naktų,
Bet aš nebesuspėjau
Visų dainų tvaskančią vasaros naktį išdainuoti.

Brendu užmigusiomis panemunės pievomis,
Dainuodamas ilgesį vasaros naktų.
Žaisdamas vikriais ratiliukais Nemunas sveikina rytą.

Jaunystę man pavogė . . .
Matau, mano brolio galva raudonais dobiliukais žydi . . .
Tai ne kielikėliai dobilų, tai kraujas!
Ošia jazminų šakelės . . . Naktis žaižaruojanti
Nespėja rekvijų atskaityti mano mirštančiam broliui . . .
Bėgu rugių vaga drebančia, sodelio pakrašty suklumpu,
Nebaigęs dainų . . .

O, Viešpatie, kokios trumpos buvo dainuojančios naktys
Ir mano jaunystė!

VYRESNYSIS BROLIS

PALIEKU jus, nubalusios mano vaikų galvelės,
Paskendusios rugiuose, pilnos vasaros glamonėjimų.

Anapus šilo didelė laisvės saulė teka . . .
Ne man ji patekės, ne man, tik gal jums, mano numylėti,
Sapnuose išlinguoti mažyčiai . . .

Sapnuokite laisvas vasaras . . .

Iki pasimatymo, brangiausieji . . .
Mano . . .

PASTUMDĒLIS

JŪS VIS sakēte, kad aš — niekam netikēs,
Vakarušķų pakampiu pastumdēlis aš . . .

Mano kraujas taip pat laša, kaip ir jūsu,
Ī tēvo pamiškēs pievā.

Kaip jaunystēs sapnas šviti man kautyniu dundesys
Paskutinę sekundę gēstančiose akyse:
Ir mano kraujā taip pat saldžiai priima
Gimtosios purios dirvos, kaip ir jūsu,
Mane erzinę, bet mano numylēti draugai . . .

SMĖLYNŲ VAIKAS

VISAS atiduočiau dienas ir naktis
Ir visas širdies svajones . . .

Pasilikčiau sau tik smėlėtas dirvas, vėjo pustomas . . .

Tyla net spengia, kai nutyla smėlyną žarstę vėjai.
Matau:

Ant kalno eglyno kepurės žydi,
Į smėlį pamažu išlaša mano kraujas . . .

Amžini vėjai, laisvi, viską užžarsto . . .

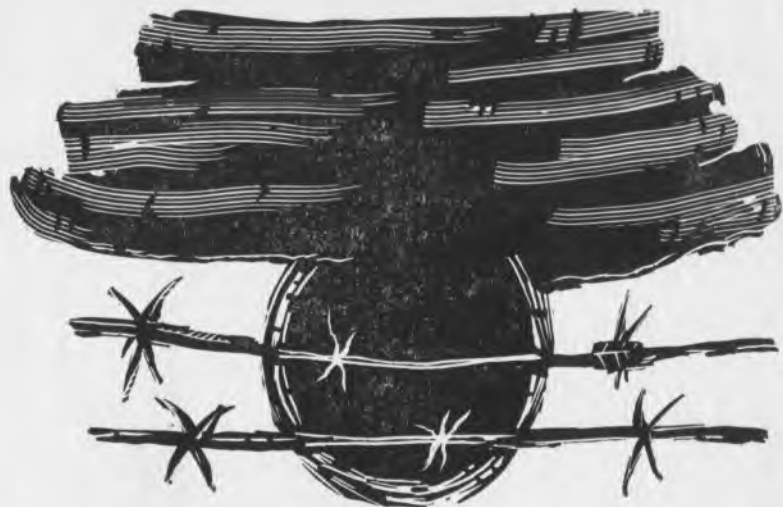
JAUNYSTĖ PAUPYJE

A 95845

GERIAS gerias gluosnio šilko šakos
Iš smėlyno ligi upės gilumos.

Taip ir mano rankos geriasi į dirvą,
Į rasotą pievą geriasi giliai,
Juodos pamiškės rasotos krauju virpa,
Širdyje sustingsta jauno ryto sopuliai . . .

Gerias, tiesias jauno gluosnio šilko šakos
Iš mirštančios širdies ligi dirvos vėsumos —

ištremtųjų
laiškai
tėviškėn

NEBEIŠMOKOME dailiai rašyti:
Rankos kančių pakąstos, alpstanti širdis . . .
Rašome ir rašome ilgesingus ilgus laiškus
Iš pačios tremties gilumos . . .
Iš žudančio ilgesio, iš sielvarto bevilčio
Nukankintais žodžiais rašome laiškus . . .

MERGAITEI

IŠ POŽEMIŲ sunkių,
Iš pačio gylio nevilties
Matau Tave, kaip amžinąją saulę
Begydat vaitojančių laukų žaizdas,
Bučiuojant vystančius rudens lapus . . .

Tik sekundei skausmingai,
Tik šviesiam pralėkimui
Tavo lūpų džiaugsmą menu.
Pro vielas, pro užmarintą širdį
Sunkiasi sielon Tavo glamonėjantis balsas.

Kokia tada neapsakoma laimė:
Panemunių pievos žydi ir glosto Tavo basas kojas,
Kaip saulė, kaip didelė saulė
Tavo šypsena sudrasko drėgnų šachtų ir požemių tamsą,
Tik sekundė kaitri tarp milijonų numirusių valandų . . .

ŽUVUSIAM KOVŲ DRAUGUI

PRO SUNERTUS mano pirštus gožiasi kraujas,
Tavo jaunas kraujas į rugienos vagą . . .
Verkia amžinomis rekvijomis
Rudenėjančio dangaus skliautai.

Kad galėčiau į tą pamiškę aušroje
Ton vagon išlašinti savo kraują,
Kad ir žiemos staugiančią naktį,
Kad tik savon žemelėn!

Tarsi, rodos, net ir žemė atpažintų,
Tarsi, rodos, net ir žemė apraudotų,
Tarsi, rodos, net ir žemė neapleistų,
Tarsi, rodos, net ir žemė prisimintų.

Nenoriu šaltos šachtos gelmėje mirti!

GIMTIESIEMS LAUKAMS!

NEŠKIT man visus kvapus ir šlamesius,
Net ir šlapdribos rudens rūkus:
Juk be jūsų ašai netesėsiu
Ir išeisiu viens į Amžinus Laukus.

Ilgos kvepia varsnos vasarojaus,
Sunkios varpos lenkiasi rugių:
Ir visus jus, jūs, laukai panemunės gimtieji,
Vis kiekvieną mirštančią akimirką regiu . . .

PANEMUNĖS MIŠKAMS

KAIP GĖLĖS ilgesio jūs kvepiate,
Kaip alyvų žydinčių gojai linguojate —
Grojate pavasariais,
O mano gimtieji miškai.

Žemuogėmis ir avietėmis kvėpuojate
Mano sutriuškintoje širdyje.
Žaliais pavėsiais glamonėjate
Mano ištroškusią sielą . . .

Kvėpėkite, žydėkite, brandinkite uogas,
Jūs laisvės niekas nesudrums per amžius.

SUTEMOMS PRIE NEMUNO

KVAPNIOS tamsiai žalių sutemų rankos
Tiesias sopulingai per niurias tundras
Ligi pat gilių šachtų:
Per visą šaltą žemės širdį.

Kad nors vienu atodūsiu jas įkvėpti!
Kad bent vieną akimirksnį jose sapnuoti!
Tik vieną trumpytę sekundėlę!

Ir mirti daug lengviau kvapnių sutemų glamonėjime!

DEBESIMS VIRŠ TĒVIŠKĒS LAUKŪ

KAI GULIU virbuliuojančių pievų platybėje,
Žiūriu į jus, debesys laisvi,
Į jūsų mėlynas bedugnes,
Į jūsų nesuprantamas gelmes.

Į šiuos grubius laukus jūs atkeliaujate,
Gal, susivilgę panemunės pievų rasomis,
Man atnešate pabučiavimus gimtų laukų,
Lietum gaivinate laisvės sapną . . .

sibire
mirštančjo
partizano
atodūsiai

SUDIEU, neišdainuotos dainos,
Sudieu, kvapni ir tolima panemunių žemele:
Mūsų meilė Tau niekuomet nenumirs:
Pergiliai jon įsisunkęs mūsų kraujas . . .

Sudieu: iš kankinančių tolių
Aš sugrįžtu amžiams į Amžinas Panemunes.

VAGOS

JUODOS riebios vagos tęsiasi į tolį,
Bėgsiu jomis į vaikystę,
Į žaidžiančią laimę . . .

Per linksmus laukus, kalneliais išvogtus,
Sugula vaga prie vagos,
Kaip kūdikystės garbanos,
Kaip negražinama laimė.

RUGIAPIŪTĖ

PILNI laukai dainų, kaip pasakos . . .
Ir aš žvangiai po pradalgius žengiu.
Ateik! Prisėsk! Laukai tau pasakas papasakos
Sunkių nunokusių rugių ašaras . . .

VELYKOS

SUPASI gležni spurgeliai gluosniuose,
Supynės linguoja pakluonėje,
Dainos sklinda iš po žiemos gruodo,
Margučių juosiniai žemę juosia . . .

Kad taip vėl įsisupti supynėje,
Įsisupti ligi pačio mėlyno dangaus
Ir niekad, niekad, niekad nesugrįžti į nukankintą žemę!

O žemė žydi spurgais ir nerimu,
O kalasi jauna srovė pro mirties dangtį,
Ir supasi mano širdy Velykų procesija:
Alleliuja, Alleliuja . . .

GEGUŽINĖS

ŽVANGIOS, žvangios tada buvo naktys,
Prisisunkę nerimo dainų:
Jaunos širdys renkasi kas vakaras,
Renkasi litanijos žodžiais,
Renkasi giesmės turavojimu,
Renkasi "Sveika Marija, Motina Dievo" garsais
Išpažinti savo nedrąsią meilę tai vienintelei,
Dėl kurios ir tos kasdieninės gegužinės maldos
Skamba gaudžiausiu meilės išpažinimu . . .

Nemigo ir dainų pripildytos būdavo gegužės naktys . . .

SEKMINĖS

ŽALIOS begalinės naktys:
Didelės, kaip jaunystės ilgesys.

Skamba piemenų rageliai ankstybieji,
Visas pavasaris, visa vasara skamba širdy.

Kaip svajonių kilimas beribis:
Vasaros šventės . . . Atlaidai žygiuoja procesijomis
Per šventorius kvepiančius į vakaro gegužines.
Dega širdys neramios, aidi dainų atgarsiai
Miškų ošimu, paryčio rasomis . . .

Ilgesinta vasara plasnoja kvepiančiais laukais,
Pasipuošusi Sekminių beržų vainikais.

JONINĖS

DEGA ugnys linksmos prie Nemuno seno,
Liepsnoja nesuvaldomas vasaros džiaugsmas,
Virpa žalioje tamsoje dainų aidavimai,
Nemiega žemė, apkabinta šios jaunos vasaros nakties.

Negaliu užmigti šioje skausmo marinamoje tundroje.
Joninių nakties tylūs aidai
Laša į mano pervargusią širdį.
Ir nevilties ašaros traiško mano sapnus:
Joninių ugnys blėsta prie Nemuno amžino.

VESTUVĖS

JAUNELĖ sesuo išteka, mano mylimiausia,
Raiko svočios geltonus karvojus verkdamos:
Kas darželyje niūniuos nuo ryto rasų
Ligi žalio saulėlydžio?

Vaikšto motina, skarelės kampu ašaras braukia,
Tėvas sunkiai dūsauja: akys ašarų sklidinos.
Atveža pabroliai jaunajai kvepiantį vainiką,
Su mano seselės pamergėmis išmoningai derasi . .

“Vainikėlį šį žaliajį panemunėmis vežėme,
Vis gailiu Nemuno vandenėliu girdėme,
Kad kuo gražesnis, kuo žalesnis
Nuotaką bažnyčion palydėtų . . .”

Visas kaimas uždainuoja: “Tu nueisi į seklyčią,
Kur mes audėm aštuonyčius,
O, motule mano brangi — ir nerasi tu manęs . . .”
Man rieda nejučiomis atsiskyrimo ašaros . . .

VAKARO DAINOS

PER MIŠKUS ataidi žodžiai numylėtos,
Per vakaro žaras ateina ilgesys:
Ant gonkų susirinkusios merginos
Išlieja visam sodžiui savo nerimus.

Kad žinojęs būčiau, kiek čia meilės,
Kad žinojęs būčiau, kiek ten ilgesio saldaus,
Per naktis būčiau nemigęs,
Per visas dainuojančias panemunių naktis.

Būčiau klausęs tų dainų bekraščių,
Būčiau pats dainavęs per naktis,
Ir visas būčiau paskendęs
Dainų ilgesinguose ūkavimuose . . .

VASAROS LIETUS

LIUOGIA minkšti lietaus lašai,
Kvepia šienas, plaukuosna subiręs:
Vasaros lietus prausia jaunamartę žemę,
Visas dūsaujančias pievas pagirdo.

Blizga pievų platybės, kaip platinos plokštės,
Košiasi šilti lašai per pradalgius sausus,
Pergožia lietus išdykęs mano plaukus,
Širdyje šilta ir gera.

ŽOLINĖ

TAKAIS į atlaidus basos kojos skuba,
Rankose rūtų sunkios puokštės,
Rankose didžiuliai obuoliai iš seno sodo . . .

Žolinės atlaidų procesijos šventoriuje gieda,
Smulkučiai pievų žiedeliai pilasi prieš monstranciją . . .

Toli už šventoriaus noksta sodai,
Noksta nerimas jaunose širdyse . . .

RUGSĖJIS

ATSISVEIKINAME su vasara:

Sunkius rugius sėjame juodon dirvon,

Kad šalčių nepabūgtų,

Kad vėl mus kitą vasarą atlaiduosna palydėtų,

Į vasaros vakaruškas, su vasaros dainomis . . .

Atsibučiuojame su vasara,

Sunkius rugius beriame į vaisingą juodą žemę . . .

LINŲ MYNIMO TALKOS

KVEPIA linais įkaitinti mintuvai,
Balti dantys, slidžiai nutekinti, juokias . . .
Aidi talkos dainos išdykaujančios pro dulkes spalių,
Sukasi ir šoka mynikų pokštai ir žodžiai . . .

Ir ilgos rudens naktys, nudainuotos, nušokdintos,
Smilksta man širdyje begalinių rudenėjančių tolimų laukų kvapais.

neparašyti
laiškai

KRAUJAS rašo šiuos nebylius laiškus,
Neparašytus laiškus —
Iš pamiškių juodų, iš liūnų,
Kraujas iš kalėjimo tortūrų kambarių,
Iš prekyviečių, kur mūsų kūnai tįso iškankinti,
Kraujas iš Arktikos, iš Sibiro žiauriausių pakraščių:
Ne poetiškai, ne dramatiškai, o gyvu krauju mes rašome
Mūsų liūdnius, neparašytus laiškus Jums,
O mūsų mylimiausi, laisvieji broliai!

GIMINĒMS

PRAŽIŪRIME akis ī saulēleidī,
ī Vakarūs . . .
Tarsi, jūsu meilē mums padēs . . .
Ateina tik nepažīstamos bangos,
O smeigiasi širdin tik sopulīai . . .

Laikas jums ten prabēga, brangūs manieji,
Prisiminīmai kaskart vis blankesni . . .
Mes vis akis īsmeigē saulēleidin liūdnan,
Iš kurio jūs jau niekad nepareisite . . .

Maldoje šaukiāmēs jums pagalbos,
Tos, kurios mums niekas niekad neatneš,
Tos, kurios mums nei bangos neatpažīstamos nebeatneša,
Tos, kurīai Jūs laiko nebesurandate.

BUVUSIEMS KOVOS DRAUGAMS

JŪS NEŠATE skausmus giliuosius,
Jūs nešate už mus.
Apverkite kapus nežinomuosius,
Apverkit mūsų likimus . . .

Lankykite ir puoškite kapus
Tų, kritusių už jus,
Kai skins puošnus ruduo lapus,
Dainuokit mūsų likimus . . .

ŪKININKAMS

JŪSŲ DIRVAS mes savo jaunais kūnais dangstėme,
Jūsų vasarojaus linguojančius laukus.
Jūsų sodybos pavėsingos mus slėpė ir maitino,
Į jūsų pievų platybes įsisunkė mūsų kraujo atnašavimai . . .

Kad jūsų vaikai ir vaikų vaikai
Šias išlaisvintas dirvas artų dainuodami . . .

POETAMS

POETAi mūsų iškilieji,
Jūs, kurie mums širdis uždegėte mūsų žemės meilės gaisais,
Ar jūs galite rašyti degančiu krauju?

Čia amžinai grumiasi nevilties juodybė
Su protarpiais vilties,
O jūs ten rašote apie ramias peteliškes,
Apie rasos lašelyčius . . .
Rašykit apie baisų, deginantį skausmą,
Kuris sukausto mūsų ateitį,
Rašykite apie mūsų miškų širdį draskančias raudas,
Apie verkiantį, išlietą ir užmirštą mūsų kraują . . .

Ar jūs galite rašyti mūsų mirštančiu krauju?

MUZIKAMS

JŪS IŠDAINUOKITE mūsų nebaigtas dainas,
Rašykit Requiem kiekvienam nekalto kraujo lašui . . .
Sukurkite liūdnas liūdnas simfonijas,
Kurios verktų,
Kurios neduotų jūsų broliams akių sumerkti . . .

Milijonais verkiančių garsų išdabinkite
Senas, suniokotas panemunes,
Ištuštintus sodžius,
Senas, kraujuotas pamiškes.

Apdainuokite mūsų begalinį nusivylimą ir rūpestį,
Mūsų širdis ryjantį skausmą;
Kurkite sonatas apie dangaus keršto šaukiančias žudynes
Mirštančiose panemunėse . . .

Mūsų širdys neišlaikys, jeigu ir jūs nutilsite . . .

TEATRĀLĀMS

AR TEKA jūsu veidais skausmingos ašaros?
Ar verkia jumyse nukankintos naktys?
Ar rauda dienas šurpulingos?

Tragedijose ir dramose ir filmuose skausminguose
Ar mūsu nevilties kančias apverkiate?

DAILININKAMS

AUDEME žiaurius aukos paveikslus,
Piešm juos savu grynu krauju,
Kad nemirtų mūsų žemė,
Kad plasnotų laisvė virš pamiltų laukų . . .

Ar dar gyvena mūsų kančia jūsų žaižaruojančiose spalvose?
Ar ją jau palaidojote?

Mūsų akys pilnos beviltiškų ašarų . . .

RAŠYTOJAMS

MŪSŲ MYLIMI kūrėjai, aprašinėtojai ir išreiškėjai
Naujų pasaulių,
Ar jums užtenka skausmo ir kančios
Jūsų naujiems pasauliams?

Mes jau per daug pavargome,
Mes jau per daug nešėme ant savo jaunų pečių:
Mūsų jaunos širdys per anksti buvo nukankintos . . .

LEIDĖJO ŽODŽIO VIETON

Mielas Pirmininke,

Ačiū už poezijos pluoštą, atsiųstą susipažinti... Tai vėl nežinomo autoriaus poezija... Ėmiausi ją skaityti ir perskaičiau vienu užsimojimu.. Neįpras-ta tai poezija.

Ne forma joje stebina. Forma ji nemėgins prilyg-ti Aisčio, Brazdžionio, Jasmanto — dainuojančios, tri-mituojančios, skambančios formos, kurią garsiai skai-tydamas lyg klasinę muziką girdėtum. Tada buvo po-ezijos formos aukso amžius. Čia rašo poetas, kuris neturi nei kada nei jaučia vidaus būtinumo forma grožėtis ir ją dailinti. Šių dienų poeto įpiliētintu žo-džiu sakant, tai neornamentuota kalba. Lyg poetui būtų tiek ko pasakyti ir taip jam svarbu pasakyti, kad nesisieloja, kaip tai pasakyta bus. Ne forma, o pergyvenimai pirmiausia traukia čia dėmesį.

Nemėginu teirautis, kas autorius yra. Pati jo po-ezija rodo pergyvenimą žmogaus, kuris gyvena (ar gyveno) ne mūsų sąlygose. Gyveno sąlygose, kuriose žmogus atsiduria prie pat ribos — nebegyventi. Nuo tos ribos stebint, daug kas rodomi kitaip. Tai sąlygos partizano, sąlygos ištremtojo Sibiro šachtose. Jo per-

gyvenimai anose sąlygose, jo santykiai su pasauliu yra šios poezijos turinys. Ar autorius, atsidūręs laisvame pasauly, ilgainiui pakis ir priartės prie tokių kaip čia mes visi čia — kas žino. Bet dabartinėje poezijoje jis tebėra anų specifinių sąlygų produktas ir veidrodis.

Partizano ir ištremtojo dalioje praeitis, dabartis ir ateitis kitaip išgyvenama. Dabarties lyg visai jo poezijoje nematyti. Tai lyg ana ledų kalno didžioji dalis, nuskendusį vandenyse. Bet ją jauste jauti. Jei-gu ne ši tik užuominom paliečiama dabartis, kitaip rodytūsi ir praeitis, kurios vaizdai poezijoje dominuoja. Tos praecities elementai, kaip prisiminimai, plaukia visu skaidrumu. Kitaip ir saulė pro miglas atrodo nei giedrą dieną; kitaip ir garsai sklinda drėgmės prisotintoje atmosferoje. Netektas dienas atsimini-muose iškelia nuskaidrintas nuo kasdienybės dulkių. Koki mieli ir gražūs tie buvę ryšiai su gimtom pa-nemunėm, su egle ir ąžuolu, su draugais, kurie ta-ve erzindavo, su vaikais, anot poeto, dar negimusiais... Ištrėmimas atplėšė fiziškai, bet negalėjo at-plėšti širdies nuo to, kas gimtojoje vietoje palikta. Partizano kelias neatvedė į laimėjimą — tik į mirtį ar geresniu atveju — Sibirą. Bet čia nėra desperacij-os dėl tos nesėkmės. Pasipriešinimas sunaikintas, bet nesunaikintas tikėjimas pačiu siekimu. Ir sieki-mas liko kartom. Ir mirtis meilesnė, kad ji ištiko “po sava skarota egle”; kad “mūsų jaunas kraujas sunkiasi pro merdinčią žemę, per kartų kartas į gi-musias ir gimsiančias širdis”; kad “laisvės vėjai... supasi nulenkusią viršūnes ąžuolų, prisikėlimą sap-nuodami”.

Nekalbama apie priešą ar kankintoją; nematyt jam neapykantos, pagiežos. Nekalbama apie savo žy-gius; nematyt heroizmo. Nekalbama ir apie kentė-

jimus kitaip kaip tik santūriu atodūsiu. Nesakytum, kad tai martirologinis pergyvenimas. Ne. Tačiau savo esme tie pergyvenimai yra martirologijos vaisiai. Tos martirologijos, kuri žmogaus dvasią nuskaidrina; kuri nesunaikina anų idealų, dėl kurių kovota ir kentėta; kuri juos padaro dar brangesnius širdžiai ir vienintele žmogiškąja vertybe. Tai dvasinis herojizmas, artėjantis į šventumą ir juo šviečiantis kartų kartom.

Į poetinę plotmę anas pergyvenimas pakyla, ir jo elementai ima rikiuotis dvejopu būdu. Vienas gali būti iliustruotas konkrečiu "Jaunesniojo brolio" pavyzdžiu. Tai žvelgimas "jaunystėn" apskritai — ir jai kontrastas yra poeto asmeninė jaunystė. Jaunystė apskritai suvokiama kaip vasaros naktim dainuojantis ilgesys, dainuojantis žmoguje ir gamtoje. Jo fone asmeninis kontrastas: "Yra kažkur ilgų naktų. Bet aš nebespėjau visų dainų tvaskančių vasaros naktį išdainuoti". Šio motyvo nuotaika sklinda iš atskirų vaizdų, atsiminimuose palaidų vaizdų, lyg ledo gabalai plaukiančioje srovėje. Jie visi nuplaukia, palikdami išpūdį, kad ir autoriui ir jo jaunesniajam broliui buvo "pavogta jaunystė". Eilėraščio pabaiga pakyla dar labiau apibendrinančion plotmėn pergyvenimu: "O Viešpatie, kokios trumpos buvo dainuojančios naktys Ir mano jaunystė".

Gilus pergyvenimas, atotrauka į bendresnę nuskaidrintą plotmę iki aukščiausio pakilimo pabaigoje — tokia struktūra yra daugelio eilėraščių. Ir čia yra autoriaus poetinė jėga.

Kitu būdu autoriaus pergyvenimas reiškiamas skyrelyje "Neparašyti laišakai". Jais kreipiasi autorius į gyvuosius — į gimines, kovos draugus, ūkininkus, poetus, muzikus, teatralus, dailininkus, kad jie visi savais būdais primintų anuos kovojusius ir kentėjusius

sius. Jeigu nebus priminta, veltui dings jų kovos ir kentėjimų pats siekimas: nes “mūsų širdys neišlaidys, jeigu ir jūs nutilsite”. Šis šauksmas nenutilti, prabilti žodžiu, garsais, spalvom susiranda sau išraišką lyg ir psalmių retorinėse formose.

Manau, tai naujas indėlis į mūsų poeziją. Indėlis, kuris praplečia, papildo naujom temom, naujais gyvenimais — tokiais aktualiais kaip tik šiais metais, minint 1941 metų tautos sukilimo ir rezistencijos 25 metų sukaktį.

Dar kartą ačiū už atrastą ir parodytą naują poetą.

J. B.

Inž. Vytautui Galvydžiui,
JAV ir Kanados LF Bičiulių
Pirmininkui
Chicago, Illinois

TURINYS

Panemunėse žydi pievos	5
KRITUSIŪJŲ PARTIZANŲ TESTAMENTAI	7 - 17
Mes nesuspėjome išmokti	8
Mirtis pamiškėje	9
Avietynai	10
Mirtis netoli tėviškės sodybos	11
Jaunesnysis brolis	12
Vyresnysis brolis	14
Pastumdėlis	15
Smėlynų vaikas	16
Jaunystė paupyje	17
IŠTREMTŪJŲ LAIŠKAI TĒVIŠKĒN	19 - 26
Nebeišmokome dailiai rašyti	20
Mergaitei	21
Žuvusiam kovų draugui	22
Gimtiesiems laukams	23

Panemunės miškams	24
Sutemos prie Nemuno	25
Debesims virš tėviškės laukų	26

SIBIRE MIRŠTANČIO PARTIZANO

ATODŪSIAI	27 - 40
Sudieū, neišdainuotos dainos	28
Vagos	29
Rugiapiūtė	30
Velykos	31
Gegužinės	32
Sekminės	33
Joninės	34
Vestuvės	35
Vakaro dainos	36
Vasaros lietus	37
Žolinė	38
Rugsėjis	39
Linų mynimo talkos	40

NEPARAŠYTI LAIŠKAI	41 - 50
Kraujas rašo šiuos nebylius laiškus	42
Giminėms	43
Buvusiems kovos draugams	44
Ūkininkams	45
Poetams	46
Muzikams	47
Teatralams	48
Dailininkams	49
Rašytojams	50
LEIDĖJO ŽOŽIO VIETON	51

A 95845

